МОЛОДА СПОРТИВНА НАУКА УКРАЇНИ. 2007.
Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення. Т.І. С.18-22.

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОКАЗНИКІВ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ШЕСТИ ТА СЕМИРІЧНИХ ПЕРШОКЛАСНИКІВ

Олена БОДНАРЧУК

Львівський державний університет фізичної культури

Мета роботи: комплексна оцінка рівня фізичного розвитку та показників його гармонійності у школярів перших класів.

Завдання дослідження:

1.Оцінити гармонійність фізичного розвитку учнів перших класів.

2. Визначити загальний рівень фізичного розвитку (РФР) учнів перших класів.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, медико-біологічні методи, педагогічне спостереження та методи математичної статистики.

Анотація. Обстежено 124 дитини першого класу з них: 61 хлопчик та 63 дівчинки. Згідно отриманих даних у 2006-2007 навчальному році 54,80% шестирічних дітей пішли до школи, а з семи років 45,20%.

Виявлено, що 66,93% першокласників мають гармонійний розвиток; 14,52% дисгармонійний та 18,55% різко дисгармонійний. Високий рівень гармонійності (79,40%) виявлено у дівчаток. Зафіксовано більш високі показники зросту у віковій групі дітей 6 років, особливо у хлопчиків.

Серед учнів з показниками дисгармонійного та різко дисгармонійного розвитку переважають діти з недостатньою масою (68,29%) при високому зрості.

Аналізуючи показники загального рівня фізичного розвитку ми констатували, що 76,19% дівчат мають більш стабільні показники (середній і вищий середнього рівні розвитку). Аналогічні показники виявлено у 60,66% хлопців.

Ключові слова*:* гармонійний, дисгармонійний та різко дисгармонійний фізичний розвиток, загальний рівень фізичного розвитку, учні перших класів.

Постановка проблеми, аналіз останніх досліджень і публікацій. Впродовж останніх років в Україні спостерігається тривожна ситуація щодо зниження темпів фізичного та біологічного розвитку дітей різних вікових груп на основі посилення дисгармонійності морфофункціонального стану. Особливу увагу, треба звернути на фізичний стан 6-7 річних дітей, серед яких, з року в рік збільшується кількість різноманітних захворювань соматичного і психічного характеру. Це негативно відображається на функціональній готовності дітей до навчання в загальноосвітній школі [5].

Дослідженнями доведено, що найчастіше причиною відхилень у фізичному розвитку та стані здоров'я школярів є недостатня рухова активність – гіподинамія [1].

Встановлено, що кількісна величина рівня фізичного розвитку, відображає не тільки морфологічні особливості, але й функціональні можливості організму дитини (серцево-судинної і дихальної систем), його максимальну фізичну працездатність, рівень біологічної зрілості, загальну витривалість організму [6].

Доведено також, що успішне вирішення питань фізичної підготовленості в ранньому шкільному віці, сприяє відповідному стану здоров'я, фізичному розвитку, працездатності, успіхів у навчанні та спорті дітей більш старшого шкільного віку [1, 2, 6].

Фізичний розвиток, як стан організму, це комплекс його морфо-функціональних властивостей, який характеризує віковий рівень біологічного розвитку, і є одним з важливих показників здоров'я дитини [6]. Гармонія – (від грец. – злагодженість) означає взаємну, співмірну узгодженість частин єдиного цілого.

Таким чином, важливим є визначення фізичного розвитку дитини, її епохальних змін біологічної природи.

Метою даного дослідження була комплексна оцінка рівня фізичного розвитку та показників його гармонійності у школярів перших класів.

Завдання дослідження.

© Боднарчук О., 2007

1. Оцінити гармонійність фізичного розвитку учнів перших класів.
2. Визначити загальний рівень фізичного розвитку (РФР) учнів перших класів.

Методи дослідження.

Аналіз літературних джерел, медико-біологічні методи, педагогічне спостереження та методи математичної статистики.

Для визначення рівня фізичного розвитку дітей 6-7 років вираховувався вік кожної дитини на момент дослідження. Проводилися антропометричні вимірювання (довжина тіла, маса тіла і обхват грудної клітки). Рівень кожного отриманого показника оцінювався за методикою С.Б. Тихвинского та С.В. Хрущёва у порівнянні його фактичної величини з нормою відповідного стандарту оціночних таблиць центильного типу [3]. Загальний рівень фізичного розвитку визначався за методикою А.Д. Дубогай [4]. На підставі отриманих даних ми мали можливість констатувати рівень фізичного розвитку, його: гармонійність, дисгармонійність та різку дисгармонійність. Результати дослідження опрацьовані із застосуванням методів математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Дослідження проводилось на базі трьох загальноосвітніх шкіл міста Львова (№ 9, 13 та „Сихівської" гімназії). Обстежено в період з вересня по жовтень 2006 року 124 дитини першого класу з них: 61 хлопчик та 63 дівчинки.

Згідно отриманих даних у 2006-2007 навчальному році 54,80% дітей пішли до школи з 6-ти, а 45,20% з 7-ми років.

Гармонійний розвиток був визначений у 83 дітей, що складає 66,93% загальної кількості обстежених; дисгармонійний у 18 дітей (14,52%); оцінку різко дисгармонійний розвиток отримало 23 дитини (18,55%). Цікаво зазначити, що гармонійний розвиток було виявлено у 79,40% дівчаток та 54,20% хлопчиків. Дисгармонійний розвиток у 9,50% дівчаток, а у хлопчиків 19,60%. Різко дисгармонійний розвиток у 11,10% дівчат та 26,20% хлопців (рис. 1).

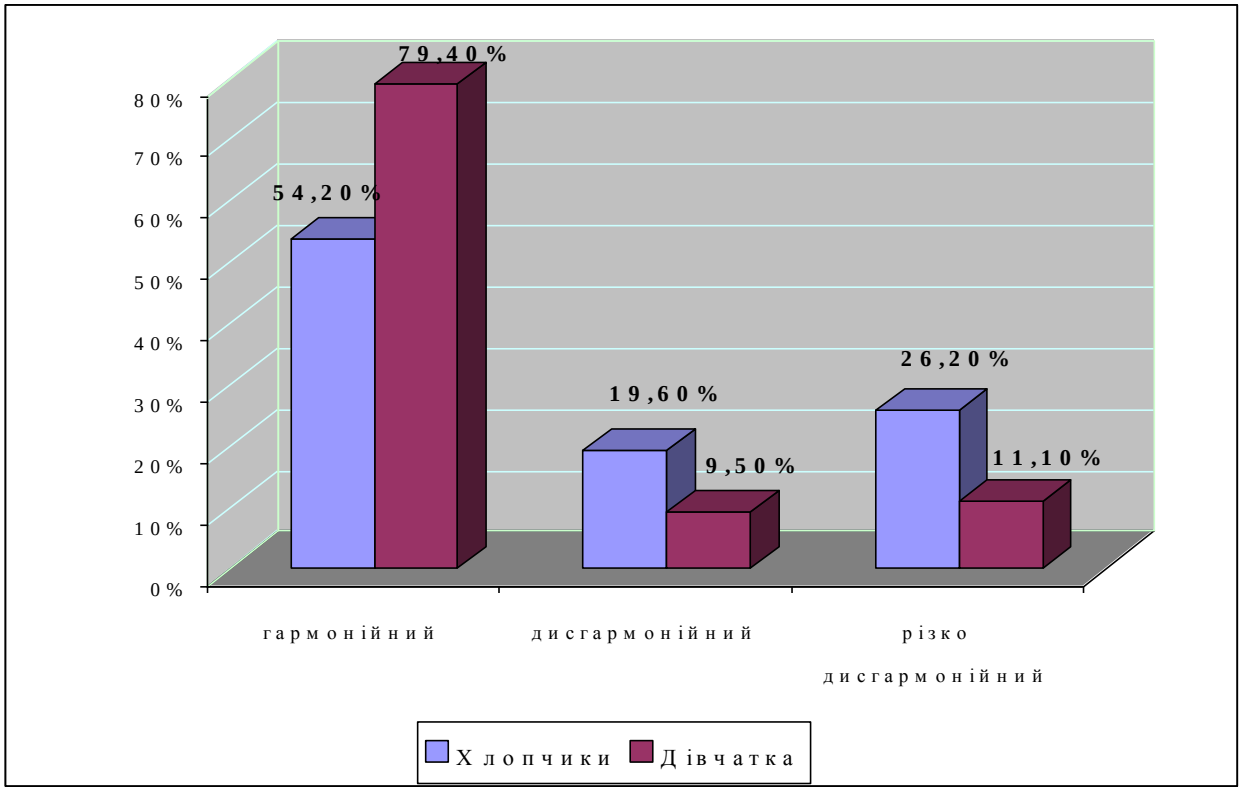

Рис. 1. Оцінка гармонійності фізичного розвитку дітей перших класів (n=124)

Серед дівчаток 6-7 років виявлено більшу кількість із високим рівнем гармонійності (79,40%), у зв'язку з цим можна констатувати, що дівчата випереджують у фізичному розвитку хлопчиків.

Нами було зафіксовано більш високі показники зросту у віковій групі дітей 6 років, особливо у хлопчиків, що можна вважати у них за перший період "витягування". Такої закономірності не спостерігається у віковій групі дітей 7 років.

Група дітей з показниками дисгармонійного та різко дисгармонійного розвитку становить 33,07% від загальної кількості, при високому показнику довжини тіла, переважають діти з недостатньою масою (68,29%). Разом з тим, виявлено незначний відсоток дітей високого росту з надмірною масою (19,52%).

Для виконання завдань дослідження нами визначався загальний рівень фізичного розвитку дітей перших класів. Отримані результати подано на (рис. 2).

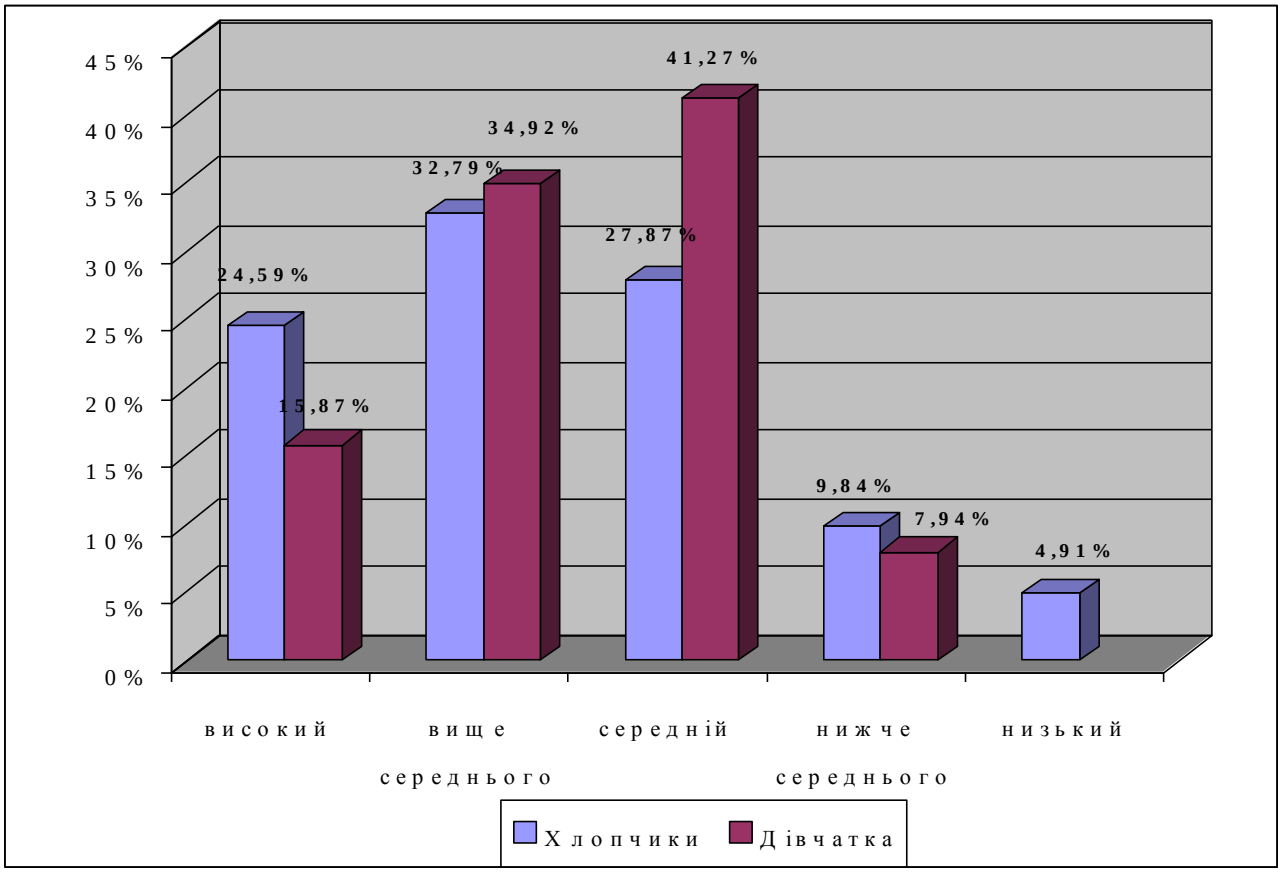

Рис. 2. Розподіл дітей перших класів на групи за рівнем фізичного розвитку (n=124)

У хлопців високий рівень виявлено у 24,59% обстежених, вищий середнього у 32,79%, середній у 27,87%, нижчий середнього у 9,84%, низький у 4,91%. Серед дівчат високий рівень мають 15,87%, вищий середнього 34,92%, середній 41,27%, нижчий середнього 7,94%. Дівчат із низьким рівнем фізичного розвитку в ході дослідження не виявлено.

Аналізуючи отримані дані рівня фізичного розвитку ми констатували, що 76,19% дівчат має більш стабільні показники (середній і вищий середнього рівні розвитку). Аналогічні показники виявлено також у 60,66% хлопців. Відповідно нижчі показники (низький, нижчий середнього і високий рівні розвитку) мають: 23,9% дівчаток і 39,2% хлопчиків.

Висновки.

1. Результати проведених досліджень свідчать, що у дітей даної вікової групи кращі показники гармонійного фізичного розвитку виявлено у дівчаток (79,40%). Аналогічні показники у хлопчиків складають (54,20%). Аналізуючи показники дітей з дисгармонійним та різко дисгармонійним розвитком, було виявлено, що серед учнів з високим ростом переважає показник дефіциту маси тіла.

2. Визначено, що у дівчат РФР є переважно середній та вищий середнього (76,19%). У той же час у хлопчиків ці показники більш розсіяні: середній та вищий середнього РФР виявлено у 60,66% досліджуваних, низький та нижчий середнього РФР у 14,75%, що вказує на нестабільність розвитку, неврівноваженість фізіологічних процесів у хлопчиків цього віку.

Отримані нами результати в подальшому будуть порівнюватися із даними рівня фізичного розвитку та показників гармонійності учнів перших класів на завершенні навчального року. На основі проведеного дослідження будуть розроблені методичні рекомендації для батьків, щодо покращення здоров'я та рухового режиму дітей перших класів.

Література

1. *Бальсевич В.К., Запорожанов В.А.* Физическая активность человека. – К.: Здоров'я, 1987. – 223 с.
2. *Вільчковський Є.С., Козленко М.П., Цвек С.Ф.* Система фізичного виховання молодших школярів: Для викладачів та студентів вищих навчальних закладів освіти I-II рівнів акридитації: Навчально-метод. посібник. – К.: ІЗМН, 1998. – 232 с.
3. Детская спортивная медицина /Под ред. С.Б. Тихвинского, С.В. Хрущёва. – Руководство для врачей. – 2-е изд. перераб. и дополненное. – М. Медицина. – 1991. –560 с.
4. *Дубогай А.Д., Мовчан Л.М.* Физкультура: мы и дети. – К.: Здоровья, 1989. – 144 с.
5. *Ковальчук Л.В.* Психофізичний розвиток як фактор готовності шестилітніх дітей до навчання в школі. Автореф. дис. 2007.
6. *Круцевич Т.Ю.* Методы исследования индивидуального здоровья детей и подростков в процессе физического воспитания – – К.: Олимпийская литература, 1999. – 240 с.

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ШЕСТИ И СЕМИЛЕТНИХ ПЕРВОКЛАССНИКОВ

Елена БОДНАРЧУК

Львовский государственный университет физической культуры.

Цель работы: комплексная оценка уровня физического развития и показателей его гармоничности у школьников первых классов.

Задание исследования*:*

1. Оценить гармоническое физическое развития учеников первых классов.
2. Определить общий уровень физического развития (РФР) учеников первых классов.

Методы исследования*:* анализ литературных источников, медико-биологические методы, педагогическое наблюдение и методы математической статистики.

Аннотация. Обследовано 124 ребенка первого класса из них: 61 мальчик и 63 девочки.

Согласно полученных данных в 2006-2007 учебном году 54,80% шестилетних детей пошли в школу, а в семь лет 45,20%.

Установлено, что 66,93% первоклассников имеют гармоничное развитие; 14,52% дисгармоническое и 18,55% резко дисгармоническое. Высокий уровень гармоничности (79,40%) найдено у девочек. Зафиксированы более высокие показатели роста в возрастной группе детей 6 лет, особенно у мальчиков.

Среди учеников с показателями дисгармоничного и резко дисгармоничного развития преобладают дети с недостаточной массой (68,29%) при высоком росте.

Анализируя показатели общего уровня физического развития мы констатировали, что 76,19% девочек имеют более стабильные показатели (средний и выше среднего уровни развития). Аналогичные показатели выявлены в 60,66% мальчиков.

Ключевые слова*:* гармоничное, дисгармоничное и резко дисгармоничное физическое развитие, общий уровень физического развития, ученики первых классов.

INDICES OF PHYSICAL DEVELOPMENT OF SIX AND SEVEN YEARS OLD PUPILS OF THE FIRST FORM

Olena BODNARCHUK

Lviv State University of Physical Culture

Aim of the research: complex level estimation of physical development and indices of its harmoniousness f the first year form pupils.

Tasks of research:

1. To estimate the harmoniousness of physical development of the first form schoolchildren.
2. To define the general level of physical development (GLPD) of the first schoolchildren form education.

Methods of research: analysis of literary sources, medical and biological methods, pedagogical observation and mathematical statistics methods.

Abstract. 124 schoolchildren of the first year of education have been observed among them: 61 boys and 63 girls. In 2006-2007 school year 54,80% of children went to school at the age of six years according the obtained data and 45,20% at the age of seven.

It has been find out that 66,93% of schoolchildren of the first form have harmonious development; 14,52% disharmonious and 18,55% sharply disharmonious. The high level of harmoniousness (79,40%) has been exposed in girls. Height's higher indices have been fined in the aged group of the 6 years old children, especially in boys.

Among schoolchildren with the indexes of disharmonious and sharply disharmonious development prevail children with insufficient mass (68,29%) combined with the big height

We have established while analyzing the indices of physical development general level, that 76,19% of girls had more stable indices (middle and higher than middle levels development). Similar indices has been found out in 60,66% of boys.

Key words: harmonious, disharmonious and sharply disharmonious physical development, general level of physical development, schoolchildren of the first form.